

Roger Cox dagvaardt de staat om klimaatbeleid

Revolutie met recht

Roger Cox (1967) is partner bij Paulussen Advocaten in Maastricht. Daarnaast is hij oprichter en bestuurder van de *Planet Prosperity Foundation*, een stichting die het verduurzamen van onze economie nastreeft. Ook is hij lid van de Business Advisory Council van het Amerikaanse Cradle to Cradle Product Innovation Institute, lid van het Urgenda Platform van Stichting Urgenda, lid van de Raad van Advies van bedrijvenvereniging De Groene Zaak en lid van het Platform Duurzame Gebiedsontwikkeling. Over het klimaatbeleid schreef hij het boek *Revolutie met recht*. Cox is getrouwd en vader van twee kinderen.

‘Dit proces vergt een dappere rechter’, zegt advocaat Roger Cox over het volstrekt unieke proces dat hij, namens Urgenda, voert tegen de staat. Een rechtzaak om een ander, duurzaam, klimaatbeleid af te dwingen. ‘Er hangt veel van af.’

Tekst: **Mar Oomen**

Nooit eerder is het vertoond: de Nederlandse staat gedagvaard omdat hij zijn burgers in gevaar brengt. Een proces tegen de Nederlandse staat omdat deze geen adequaat klimaatbeleid voert en daardoor de leefbaarheid van het land op het spel zet. Als je vijf jaar geleden tegen de Maastrichtse advocaat Roger Cox (46) had gezegd dat hij ooit de dagvaarding voor een dergelijk proces zou schrijven, had hij je voor gek verklaard. Nu ziet hij het als zijn dure plicht dat proces te voeren, als laatste middel om de staat in beweging te krijgen.

Moed

Maandenlang heeft een groep advocaten en wetenschappers jurisprudentie en materiaal verzameld om hem van munitie te voorzien. Bij tal van klimaatgroeperingen, betrokken burgers, juristen en gerenommeerde wetenschappers zijn de verwachtingen hoog gespannen, in binnen- én buitenland. Deze zaak móet gewonnen worden, op zijn minst gevoerd, desnoods tot aan Europa, want als er nu niets gebeurt, zal er nauwelijks meer een toekomst voor onze kinderen en kleinkinderen zijn, vrezen ze.

‘Dit proces vereist een dappere rechter’, zegt Cox in een van de chique spreekkamers van het middelgrote advocatenkantoor waarvan hij partner is. ‘Er hangt veel van af. Als de rechter ons in het gelijk stelt, legt hij de samenleving een transformatie op en daar is moed voor nodig.’

Roger Cox, gekleed in een gedistingeerd donker corduroy pak en een vlinderdasje, is helemaal niet de stereotype linkse advocaat in milieuzaken die je verwacht. In het dagelijks leven is hij specialist gebiedsontwikkeling, vastgoed en infrastructuur. Hoe komt hij bij klimaatverandering terecht? Hoe is hij een man met een missie geworden? ‘Het was in 2006: een van onze medewerkers had de film *An Inconvenient Truth* van Al Gore gezien en was daar zo van geschrokken dat hij zei: als kantoor moeten wij daar iets mee. Allereerst organiseerden we in de bioscoop twee privévoorstellingen voor al onze medewerkers. Ik vond: eerst moeten zoveel mogelijk mensen geïnformeerd zijn over de ernst van de situatie. In het kort komt het erop neer dat ons kantoor ervoor gezorgd heeft dat in Maastricht een maand lang iedere avond de film van Al Gore gratis te zien was. Binnen drie dagen waren alle voorstellingen volgeboekt. Ik dacht: als dit in Maastricht lukt, moet het in heel Nederland lukken. We hebben een stichting opgericht, de Planet Prosperity Foundation, en met sponsors hebben we de film in twintig steden een maand lang gratis kunnen vertonen.

Van het een kwam het ander. Ik werd benaderd door bedrijven die cradle to cradle-producten (producten waarvan de grondstoffen in principe tot in het oneindige herbruikbaar zijn) maakten en de grootste moeite hadden die in de markt te zetten. Hoe ze het belang van duurzaamheid op de kaart konden zetten, was de vraag. Dat leidde in 2007 tot het congres ‘Let’s cradle’ in Maastricht. Ook dat werd een groot succes. Omdat ik er zo bij betrokken was, werd ik voor allerlei lezingen en bijeenkomsten gevraagd. Ter voorbereiding daarvan verdiepte ik me verder in de materie en kwam ik steeds meer te weten. Een tamelijk onthutsende ervaring was dat af en toe.’

‘Elke dag dat we niet handelen is een verloren dag’

Wat was het meest schokkende dat je te weten kwam?

‘Dat de helft van het Noordpoolijs al gesmolten is. Dat de huidige opwarming van de aarde het gevolg is van de CO₂-uitstoot die alleen nog maar tot 1980 heeft plaatsgevonden. Dat het klimaat dus met vertraging reageert op de hoeveelheid CO₂ die door onze activiteiten in de atmosfeer komt. Zelfs als we nu meteen wereldwijd alle olie- en gaskranen dichtdraaien, dan nog zal de aarde decennialang verder opwarmen. Elke dag dat we niet handelen is een verloren dag.’

We weten het allemaal en we doen niets, hoe kan dat?

‘Dat heb ik me ook steeds afgevraagd: we weten alles, er is heel veel wetenschappelijke kennis van het klimaat, van de veranderingen die op stapel staan. Die kennis is ook bij alle overheden, wereldwijd, bekend. Daarbij beschikken we over de kennis en de technologieën om het anders aan te pakken, al jaren, maar we doen er niets mee. Iedereen dacht en denkt dat het wel vanzelf gaat: de overgang naar een ander soort energie. Als de nood aan de man is, als bijvoorbeeld de prijzen van fossiele brandstoffen te hoog worden, stappen producenten en consumenten vanzelf wel over op duurzame energie. Maar dat is natuurlijk onzin. Zonder overheid lukt dat niet. Iedereen die dat ontkent, toont een groot gebrek aan historisch besef.

Ik was helemaal niet van plan om een boek te schrijven over deze materie, maar dat ben ik toch gaan doen. Om duidelijk te maken hoe we in de huidige situatie terecht zijn gekomen en hoe we uit de impasse kunnen komen. *Revolutie met recht* heet het. Toen Marjan Minnesma van Urgenda

het gelezen had, zei ze: laten we die rechtszaak waar je in je boek op aanstuurt, maar gaan voeren. Het boek vormt de basis van de dagvaarding.'

Wat is er dan aan de hand?

'De infrastructuur voor de huidige energiesystemen zijn decennia geleden door overheden aangelegd en opgebouwd. De overheid heeft de leidingen gelegd, boringen laten doen, kolencentrales laten bouwen, bestemmingsplannen gewijzigd. Door investeringen van de overheid heeft het land zich kunnen ontwikkelen, is bijvoorbeeld Shell groot geworden. Een dergelijke rol moet de overheid nu ook spelen bij de overgang naar duurzame energie, ze moet zorgen dat daar een infrastructuur voor komt. Maar de overheid houdt zich afzijdig, net als de markt overigens.

'Voor de politiek is het probleem te groot, te moeilijk'

De energiemarkt wordt gedomineerd door de allergrootste bedrijven van de wereld. Ieder kwartaal maken die winsten die groter zijn dan de bedragen die wij als land jaarlijks moeten bezuinigen. Ondertussen zit heel veel van ons bancaire kapitaal in die oliemultinationals, in de vorm van boorplatforms, raffinaderijen, gas- en olieleidingen. Dat zijn gigantische investeringen die pas over dertig jaar terugverdiend kunnen worden. Banken kunnen zich daar niet zomaar uit terugtrekken en zeggen: voortaan financieren we alleen nog windmolens en zonnepanelen.

De verwevenheid tussen de banken, de fossiele energiebedrijven en de overheid is enorm. De overheid zit zelfs in een joint venture met Shell. Niemand heeft dus belang bij

een verandering. En ook voor de politiek is het probleem te groot, te moeilijk, te onaantrekkelijk. Een energietransformatie is een proces van enkele decennia en zal de nodige moeite kosten. Politieke partijen denken in termijnen van hooguit vier jaar, bovendien worden die in hun denken en handelen beïnvloed door rijke en machtige lobbyisten.'

Hoe komen we ooit uit deze patstelling?

'Daar heb ik als jurist goed over nagedacht. In een democratie als de onze heb je de wetgevende, de uitvoerende en de rechterlijke macht. Duidelijk is dat in deze kwestie de wetgevende macht, het parlement, de volksvertegenwoordiging, niet naar behoren kan functioneren. Ook de uitvoerende macht, het kabinet, laat het afweten. Gelukkig hebben we nog de rechterlijke macht. Ik dacht: laat een rechter zich maar eens over dit probleem buigen. Maar een rechter kan pas een oordeel vormen als iemand hem het probleem voorlegt. Die taak heeft Urgenda op zich genomen en de twaalfhonderd mede-eisers die zich bij Urgenda hebben gemeld.'

Hoe groot is de kans dat jullie gelijk krijgen van de rechter?

'Daarvoor zijn er meer dan genoeg juridische aanknopingspunten. De rechter kan concluderen dat het nietsdoen van de staat een rechtsschending is. Als de staat geen maatregelen neemt om onze uitstoot van CO₂ te verlagen, draagt zij bij aan een drastische klimaatverandering. Daardoor komen het leven en welzijn van toekomstige generaties in gevaar, hun grond- en mensenrechten: het recht op woonbaar land, het recht op leven en gezondheid, het recht op openbare orde, het recht op eigendom, om er maar enkele te noemen. Door nu niet te handelen, gedraagt de staat zich onverantwoordelijk. En het is zijn plicht zich verantwoordelijk te gedragen, ook tegenover toekomstige generaties.'

Wat doen jullie als de rechter niet meegaat in jullie redenering?

'Dan gaan we in hoger beroep, en als ook daar ons verzoek wordt afgewezen, gaan we naar het Europees Hof van de Rechten van de Mens. Maar ik hoop van harte dat dat allemaal niet nodig is, dat de rechtbank ons in de eerste rond gelijk geeft. Want echt, we kunnen geen dag meer verliezen.'

De zaak

Namens Urgenda, de organisatie die Nederland sneller duurzaam wil maken, heeft Roger Cox eind november de dagvaarding voor deze klimaatzaak bij de Hoge Raad in Den Haag ingediend. Zij willen dat de rechter de Nederlandse staat beveelt zo snel mogelijk actie te ondernemen om de uitstoot van CO₂ vóór 2020 drastisch terug te brengen, bij voorkeur met 40 procent ten opzichte van het niveau van 1990. De grote hoeveelheid CO₂ in de atmosfeer – door menselijke activiteiten daar terechtgekomen – zorgt voor de opwarming van de aarde. Het gebruik van fossiele brandstoffen als olie, gas en kolen – de uitstoters van CO₂ – moet daarom teruggedrongen worden. De samenleving moet overstappen op duurzame, hernieuwbare energie en de overheid moet daarvoor de voorwaarden scheppen. Nu kan dat nog, nu zijn de kosten nog te overzien. Tegelijkertijd moet de staat verplicht gesteld worden de Nederlandse bevolking veel beter te informeren over de op stapel staande klimaatverandering en de daarmee gepaard gaande risico's.

Het verloop van de rechtszaak volgen?
Kijk op urgenda.nl

Het boek *Revolutie met Recht*
is te bestellen via revoluciemetrecht.nl